

Tronfølgeordenen 1852

Bogen

A. S. Ørsted: Over det den forenede Rigsdag forelagte kongelige Budskab om Arvefølgen for den samlede danske Stat, fornemmelig med Hensyn til Hr. Conferentsraad Wegeners Skrift, tilligemed Bemærkninger i Anledning af en nylig offentliggjort ældre Erklæring over Arverettigheden til Tronen. 1852.

I modsætning til den berømte **H. C. Ørsted** har skolens bibliotek næsten ingen bøger stående af den lige så berømte lillebror **Anders Sandøe Ørsted**. Det er i grunden lidt af en fejl, eftersom **A. S. Ørsteds** betydning inden for sit felt var næsten lige så stor som **H. C. Ørsteds** var det indenfor naturvidenskaben.

Her er der tale om en meget speciel sag – ikke en bog, men et kort oplæg på kun 38 sider, hvor ovenikøbet **Ørsted** kun er en af flere bidragydere. Som det ses af den meget omstændelige titel, drejede skriftet sig om **den danske tronfølge**, der netop på i **1852** var et af de hotteste spørgsmål i dansk politik.

Baggrunden var kompleks, for at sige det mildt. På den danske trone sad nu kong **Frederik VII**, om hvem man vidste, at han var ude af stand til at få børn. Problemet var så, hvem der skulle arve ham den dag, han døde? Og hvem der skulle bestemme, hvad der skulle ske? Og med hvilken lov-hjemmel? Skulle de gamle arvefølgereregler i Kongeloven fra **1665** følges, hvor der kun var arveret i den mandlige linje, kunne det blive mere end vanskeligt at finde en tronfølger.

Resultatet blev, at man **fraveg Kongeloven**, og at den senere kong **Christian IX** blev tronfølger igennem sin hustru, prinsesse **Louise**, der langt ude var beslægtet med det danske kongehus.

Forfatteren

Både **Anders Sandøe Ørsted** (**1778-1860**) og hans næsten jævnaldrende broder **Hans Christian Ørsted** var særdeles godt begavede. Da de som unge kom til København fra deres fødeby Rudkøbing på Langeland, gik der ikke lang tid, før de

hver for sig tog fornemme eksaminer med topkarakter. **H. C. Ørsted** blev fysiker og berømt indenfor naturvidenskaben både i Danmark og ude i verden. **A. S. Ørsted** blev derimod jurist, en af de største og mest betydningsfulde i danmarkshistorien. I sit lange liv skrev han adskillige **juridiske lærebøger**, der ikke sjældent blev til i en vekselvirkning med hans virke som dommer og embedsmand.

Han gjorde topkarriere. Allerede i **1813** blev han dommer i **Højesteret**, men blev kort tid efter udnævnt til en chefstilling i den danske statsadministrations højborg, **Danske Kancelli**. Her virkede han uafbrudt frem til skæbneåret **1848**, der førte til enevældens fald og indførelsen af demokrati.

Hele vejen igennem var han **ivrigt engageret i den politiske debat**. Eksempelvis tog han del i den proces, der førte til oprettelsen af de rådgivende provinsial-stænderforsamlinger i **1830'erne**. **1848-49** var han medlem af den grundlovgivende forsamling og blev derefter valgt til medlem af den nye Rigsdags 1. kammer, Landstinget. Så stor var hans ekspertise og erfaring, at han en kort overgang i de tumultariske år lige efter Treårskrigen i en alder af 76 år blev hentet ind som landets statsminister, dengang kaldet premierminister. Det var kort før dette skete, at han havde taget del i diskussionen om tronfølgespørgsmålet.

Baggrunden

Intet spørgsmål var mere betændt i dansk inden- og udenrigspolitik i midten af **1800-tallet** end det nationale. Den danske stat bestod af **to nationaliteter**, dansk og tysk, men overordnet af **tre politiske enheder**: Danmark + Slesvig + Holsten = Den danske helstat. De enkelte dele havde vidt forskellige forvaltninger og ikke mindst forskellig national observans. Holsten var tysk, Danmark var dansk, mens Slesvig reelt var begge dele.

Spørgsmålet fik betydning op i **1800-tallet**, da flere og flere kædede spørgsmålet om politisk frihed og demokrati sammen med det nationale spørgsmål. De nationalliberale holdt på **"Ejderstaten"**, hvor Holsten skulle udskilles, fordi det var tysk, mens Slesvig skulle gå til Danmark, uanset befolkningen var nationalt blandet. Tilhængerne af det gamle styre, enevælden, holdt derimod på, at **Helstaten** for alt i verden skulle bevares. For det første af principielle grunde: Dansk og tysk skulle stilles lige under samme konge. For det andet fordi stærke kræfter ude i Europa på ingen måde ville acceptere, hvis der blev lavet om på status quo. For hvad kunne det ikke føre til andre steder i Europa? Man kaldte det "den europæiske nødvendighed".

A. S. Ørsted stod på Helstatens parti. For ham ville det blive skæbnesvangert, hvis spørgsmålet om den danske stats sikkerhed og fortsatte eksistens blev overladt til ophidsede og nationalistiske stemninger hjemme i kongeriget. Men først og fremmest ville det sætte Danmark op imod den internationale orden, der var fastlagt i traktater og aftaler. Meget tydede på, at han havde ret. Men i det lange løb blev det ham, der trak det korte strå. Danmark holdt på Ejderstaten, og resultatet blev krigen og nederlaget i **1864**, hvor Helstaten gik under.